

## Facitliste – genetisk diversitet

Abiotisk: Noget ikke-levende, fx sollys, vind og temperatur.

Art: I biologien defineres det ofte som individer, der sammen kan reproducere og få frugtbart afkom. Andre definitioner på begrebet er fx baseret på evolutionære processer.

Artsrigdom: Antallet af arter i et bestemt område.

Bestøver: Organismer, som medvirker til bestøvningen af planter. Bestøvning foregår ved overførslen af pollen fra én plante til en anden af samme art.

Biomasse: Den samlede masse af noget levende. Det måles ofte som tørvægten af kulstof (carbon) i en prøve pr. arealenhed, fx som kg kulstof pr. kvadratmeter, eller som tørvægten af kulstof af et individ.

Biotisk: Noget levende, fx planter, dyr eller svampe, eller ting, der stammer fra noget levende, fx en død træstamme eller dyrs afføring.

Bruttonationalprodukt (BNP): Værdien af et lands årlige produktion, beregnet som værdien af den samlede produktion af varer og tjenesteydelser minus værdien af de anvendte råvarer.

DNA-sekvens: Et stykke af en organismes samlede DNA. DNA er et molekyle, som er sammensat som en kæde af nukleotider (A, T, C og G). DNA udgør den genetiske information – arvematerialet – i alle levende organismer.

DNA-sekventering: En metode, som kan kortlægge rækkefølgen af nukleotider i en organismes DNA ud fra en biologisk prøve fra organismen (fx blod eller plantevæv).

eDNA: Genetisk materiale, som er indsamlet direkte fra miljøprøver af fx jord, luft eller vand.

Evolution: Den gradvise tilpasning af arter over lang tid, baseret på ændringer i populationers genetiske sammensætning og på populationernes geografiske isolation fra hinanden.

Fangst-genfangst: Metode der bruges til at bestemme populationsstørrelsen af en art ved at tælle antallet af mærkede og umærkede individer i en stikprøve.

Gen: Et stykke af en organismes DNA, der fungerer som ”opskrift” for noget i organismen – fx et stykke som definerer vores øjenfarve.

Genom: Al den genetiske information, som et individ bærer på – altså hele organismens arvemateriale.

Geologi: Videnskab der beskriver Jordens opbygning og udvikling over en længere tidsperiode, bl.a. med fokus på bevægelsen af Jordens tektoniske plader.

Habitat: Et område i et økosystem, som er et levested for en art, fx dyr, planter eller mikroorganismer.

Habitatdiversitet: Hvor mange forskellige habitater der findes i et økosystem eller et landskab.

Hyppighedsfordeling: Hvordan antallet af en eller flere arter fordeler sig i et område eller mellem forskellige områder.

Indavl: Proces som foregår, når to genetisk beslægtede individer reproducere.

Individ: En selvstændig en- eller flercellet organisme, enten en plante, et dyr eller en mikroorganisme, fx et egetræ eller en løve.

Interaktion: Den måde, som organismer påvirker hinanden eller abiotiske faktorer i deres miljø på.

Klima: Mønstrene af bl.a. temperatur, nedbør og vind for et område over en længere tidsperiode.

Mikroorganisme: Samlet begreb for organismer, der kun kan ses under forstørrelse med fx en lup eller et mikroskop.

Mutation: Tilfældige ændringer i en organismes DNA, som opstår, når DNA'et replikeres under celledeling. De kan være positive eller negative for en organisme og videregives, når en celle deler sig.

Naturlige klimaforandringer: Ændringer i klima, der forekommer naturligt grundet cykliske variationer i den måde, som Jorden bevæger sig omkring solen på. Det er derfor, der har været flere istider på Jorden de sidste flere millioner år.

Nedbryder: Organismer, der omsætter dødt organisk materiale til vigtige næringsstoffer (fx kulstof eller fosfor).

Nukleotid: De basale enheder i et DNA-molekyle (og i RNA). Der findes fire forskellige: Adenin (A), cytosin (C), guanin (G) og thymin (T).

Population: En gruppe af individer af samme art, som får afkom med hinanden og som derfor udveksler genetisk materiale med hinanden.

Stikprøve: En prøve, som kun repræsenterer en mindre del af det fulde billede, men som kan bruges til at lave et estimat af hele prøveområdet.

Tilpasning: Ændringer, som er skabt over lang tid, og som giver organismene en fordel i deres omgivende miljø. Dette er nøglemekanismen i arters evolution.

Urørt skov: Skovområder, som man lader stå urørt hen. De må ikke påvirkes af mennesker, fx via træfældning eller dræning af vådområderne.

Økosystem: Alt det levende (fx planter, dyr og mikroorganismer) i et område, og deres interaktioner med områdets ikke-levende elementer som fx vand, jordbundens kemi eller vejret.

Økosystemfunktionalitet: De funktioner, som et økosystem indeholder. Dette er afhængigt af hvilke arter, der lever i økosystemet.

Økosystemtype: Fx tropiske skove, tørre ørkener eller bjerge dækket med is og sne.